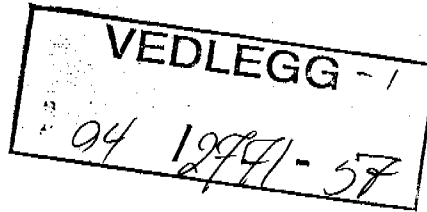

Kommunal- og regionaldepartementet
Distriktskommisjonen
Postboks 8112 Dep.
0032 OSLO

Dato: 8 JAN 2004

Deres ref:
k:\1283diko\brev004

Vår ref (saksnr):
200304307-2

Saksbeh:

Arkivkode:
111

SYNSPUNKTER PÅ DISTRIKTS- OG REGIONALPOLITIKKEN

Vi viser til kommisjonens brev til Oslo kommune av 01.10.2003.

Oslo kommune imøteser den helhetlige gjennomgangen av distrikts- og regionalpolitikken som Distriktskommisjonen er satt til å gjøre. I den forbindelse vil vi vise til regjeringens storbymelding (St.meld. nr. 31 2002-2003). For å sikre en balansert utvikling i landet, mener Oslo kommune at det er viktig at den gjennomgangen Distriktskommisjonen gjør sees i sammenheng med den politikken som beskrives i storbymeldingen.

Kommisjonen har i denne omgang bedt om kommunesektorens vurderinger av virkelighetsbildet og utfordringene, ved å stille fem konkrete spørsmål. Senere vil kommisjonen komme tilbake til spørsmålet om hvordan virkemidlene bør utformes. Vi vil likevel tillate oss å kommentere virkemiddelbruk enkelte steder også i dette svaret.

Hva bør være målet for distrikts- og regionalpolitikken de neste 10-20 år? Bør bosettingsmålet erstattes av mer kvalitative mål?

Det tradisjonelle målet innenfor distrikts- og regionalpolitikken har vært å opprettholde hovedtrekkene i bosettingsmønsteret. Dette målet har ligget fast i flere tiår, samtidig som bosettingsmønsteret er blitt sentralisert både i form av vekst i det sentrale østlandsområdet og sentralisering til byområdene i de forskjellige landsdelene. Disse sentraliseringsmønstrene skyldes ikke utelukkende flytting, men også ulik alderssammensetning i befolkningen i sentrale og rurale strøk, som i seg selv genererer en demografisk betinget sterkere vekst i sentrale strøk.

Etter Oslo kommunes vurdering har de tradisjonelle distriktpolitiske målsettingene ledet til at endringene i bosettingsmønsteret i for stor grad betraktes som et problem. I den regionalpolitiske diskusjonen undervurderes dermed de positive virkningene av at folk bosetter seg andre steder enn tidligere. Endringene i bosettingsmønsteret henger sammen med dypereliggende endringer i næringsstrukturen, endrete utdanningsmønstre og yrkesvalg og endrede bostedsønsker. Slike endringer har vært med på å legge grunnlaget for den økonomiske veksten og dermed for velferdsutviklingen i Norge de siste tiårene. Den tradisjonelle regionalpolitikken har imidlertid vært mest rettet mot bosettingsmålet for distriktene og de perifere strøkene. Dermed har oppmerksomheten om betingelsene for verdiskaping i sentrale strøk som kan gi gode ringvirkninger over hele landet, blitt skadelidende.

Hvilken hovedinnretning bør distrikts- og regionalpolitikken ha? Bør den være mindre utkantsorientert og mer innrettet mot regioner? — i så fall på hvilket regionalt nivå? Bør den i hovedsak rettes mot næringsutvikling eller personlig velferd?

Oslo kommune ser positivt på de signalene som ligger i regjeringens storbymelding om å legge til rette for at storbyregionenes rolle skal stimuleres. Oslo kommune vil understreke at hovedstadsregionen står i en særstilling i den nasjonale verdiskapingskjeden, med stor betydning for verdiskapingsevnen over hele landet. Fremfor å legge vekt på å bevare et bestemt bosettingsmønster, bør målene i regional- og distriktpolitikken i fremtiden derfor i større grad fokusere på å styrke verdiskapingspotensialet i hele landet og på å skape trygge og gode levekår over hele landet. Dette innebærer etter Oslo kommunens vurdering at regionalpolitikken i større grad bør ta sikte på å stimulere vekstkraftige og konkurransedyktige næringsmiljøer, uavhengig av deres geografiske beliggenhet. Regionalpolitikken bør derfor rettes inn mot å fremme næringsutvikling.

Vil det være riktig å styrke de folkevalgte forvaltningsorganene på kommune- og fylkesnivået, selv om dette kan åpne økte geografiske forskjeller i tjenestetilbud og konkurransekraft? Hva vil i så fall være de viktigste tiltakene mht. desentralisering av beslutningsmyndighet, endret oppgavefordeling, redusert øremerking etc.

Oslo kommune mener at de lokale forvaltningsnivåenes rolle bør styrkes. Økt lokalt ansvar innebærer også økt variasjon mellom kommuner, som følge av ulike prioriteringer og forskjellige utfordringer og forutsetninger. Gevinsten i å desentralisere ligger nettopp i å fremme ulike lokale tilpasninger og strategier. Denne variasjonen bør aksepteres i større grad enn i dag, som uttrykk for ulike lokale svar på kommuner og fylkeskommuners oppgaver.

Dersom økt lokalt ansvar fører til at konkurransekraften øker mer i noen regioner og landsdeler enn i andre, bør dette anses som en gevinst som også kan komme regionene med mindre konkurransekraft til gode. Osloregionen konkurrerer med andre europeiske storbyer om å tiltrekke seg etableringer og utenlandske investeringer. I den grad Osloregionen lykkes i denne konkurransen, vil det skape positive ringvirkninger også for andre regioner i Norge.

Alternativet til slike etableringer i Osloregionen er sjelden at de finner sted andre steder i landet, men at de skjer i andre europeiske storbyer. Derfor bør også nasjonale virkemidler for å fremme næringsutvikling i Norge ta utgangspunkt i at næringslivet i de ulike regionene har ulike roller i den nasjonale verdiskapingskjeden og står i en ulik internasjonal konkurransesituasjon.

De viktigste tiltakene for kommuner og fylkeskommuner er å redusere omfanget av statlig regulering og detaljert styring av velferdstjenestene. Kommunens utviklingsrolle forutsetter genuin frihet til å definere lokale og regionale utfordringer og ressurser til å realisere målene.

Vil en desentralisering av makt og myndighet tilsi større forvaltningsenheter på kommune- og fylkesnivå? Hvilken rolle bør staten i så fall spille i en slik omstrukturingsprosess.

Med tre forvaltningsnivåer og 434 kommuner har Norge en svært omfattende og kostbar forvaltningsstruktur. Det er utvilsomt behov for endringer som kan gjøre denne mer effektiv og bedre tilpasset dagens oppgaver og kommunikasjoner. Kommunestrukturen vil mange steder kunne representere en begrensning i mulighetene til å skape effektive utviklingsprosesser med sikte på nyskaping og utbygging.

Så langt har staten begrenset seg til å stimulere til lokale prosesser for å overvinne slike barrierer, blant annet ved å gi økonomiske insentiver for kommunesammenslåing. Utgangspunktet har vært at lokalt forankrede prosesser gir best legitimitet, og at det også kan finnes ulike lokale løsninger – i form av utvidete lokale samarbeidsmodeller eller formelle samarbeidsorganer som alternativ til endret kommuneinndeling.

Oslo kommune støtter en tilnærming som legger vekt på det kommunale selvstyret, men peker på paradokset i at inntektssystemet for kommunene er utformet slik at det premieres å opprettholde mange kommuner. Oslo kommune vil også peke på at større kommuner bør kunne ta på seg flere oppgaver enn mindre kommuner – slik det tas til orde for i regjeringens storbymelding. Ved at staten følger opp dette i praksis, vil trolig interessen for å skape større funksjonelle enheter kunne øke i kommunene.

Samtidig vil det uansett struktur være nødvendig med samarbeid over kommunegrensene. Eksempelvis vil det være utenkelig med én forvaltningsenhet for hele hovedstadsregionen. Storbymeldingen beskriver en Stor-Osloregion som omfatter kommuner i fem fylker i tillegg til Oslo. Dermed vil det alltid måtte foregå et praktisk samarbeid om konkrete felles utfordringer mellom berørte kommuner og fylkeskommuner.

Så lenge fylkeskommunen eksisterer, er Oslo kommune fornøyd med å være både kommune og fylkeskommune. Dette gir en effektiv og hensiktsmessig organisering av oppgaveløsningen i hovedstaden.

Oslo kommune ønsker ikke å bli en del av en større regional folkevalgt enhet. Felles utfordringer bør løses gjennom andre samarbeidsformer, slik etableringen av Oslo-regionens Europakontor er et eksempel på. Kommunen vil forsterke og intensivere anstrengelsene for å oppnå konkrete resultater gjennom et utvidet samarbeid i regionen. Det vises bl.a. til arbeidsutvalget for Osloregionen, der byrådslederen har invitert alle kommunene i Stor-Osloregionen til å utforme en felles samarbeidsplattform.

Hvordan opplever fylkeskommunen den nye rollen som regional utviklingsaktør? Vil fylkeskommunen ha mulighet til å oppfylle de forventningene som finnes lokalt og sentralt? — eller er forutsetningene for å lykkes bare delvis til stede? Hva må til for at fylkeskommunen skal kunne fylle denne rollen på en fullgod måte?

Oslo kommune legger stor vekt på rollen som regional utviklingsaktør. I byrådets forslag til kommuneplan er det satt følgende mål for arbeidet:

”Osloregionen skal utnytte sitt potensial som landets ledende næringsområde og styrke sin posisjon som internasjonal næringsregion.”

Oslo kommune har etablert et godt samarbeid med arbeids- og næringslivets organisasjoner, regional stat, Akershus fylkeskommune m.fl. om utforming og gjennomføring av regionale utviklingsprogrammer. I tillegg søker Oslo kommune samarbeid med regionens høyere utdanningsinstitusjoner.

Oslo opplever at mulighetene for å bidra til regional utvikling først og fremst er knyttet til å være storby – ikke til å være fylkeskommune.

Ifølge Kommunal- og regionaldepartementet er regional utvikling definert som aktiviteter knyttet til "kompetanseheving, omstilling, nyetablering, innovasjon og nyskaping i næringslivet" (i brev av 8.10.2003 vedrørende midler over statbudsjettets post 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling).

I 2004 har staten stilt 10,9 millioner kroner til disposisjon for regionale utviklingstiltak i hovedstadsregionen – kr 5 450 000 hver for Oslo kommune og Akershus fylkeskommune. Det samlede beløpet utgjør 1 prosent av den nasjonale rammen, og beløpet utgjør for Oslo 13,81 kr pr sysselsatt.

Dette beløpet er for beskjedent til å kunne oppfylle målsettingene eller ha noen vesentlig innvirkning på næringsutviklingen i regionen. Oslo kommune mener for øvrig at denne type spesialbevilgninger til fylkeskommunen bør erstattes ved at kommunene generelt, og storbyene spesielt, får beholde mer av egen verdiskaping og skatteinntekter – også fra næringsvirksomhet. Dette vil gi kommunene insentiver til å legge til rette for næringsutvikling på en lokalt tilpasset måte.

Med hilsen

André Støylen

Byråd for finans og utvikling

Kopi: Østlandssamarbeidet, Schweigaardsgt. 4, 0185 Oslo